

10e JAARGANG
NUMMER 2
FEBRUARI 1974

DAAD
EN
GEDACHTE

**orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd**

DAAD EN GEDACHTE

++++
+ BIJ ELKE BIJZONDERE HANDELING GAAT +
+ HET DENKEN AAN HET DOEN VOORAF. +
+ BIJ HET HANDELEN VAN KLASSEN OF +
+ MASSA'S BLIJKT DE BETEKENIS VAN +
+ HET HANDELEN PAS ACHTERAF. HIER +
+ GAAT DE DAAD VOORAF AAN HET BE- +
+ GRIP. +
++++

namalidng ab nse bijweg neegro
bijnfaerebidne spibnroeflas ab nev

DAAD EN GEDACHTE

Orgaan gewijd aan de problemen
de zelfstandige arbeidersstrijd

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

De uitgave zal worden bekostigd uit VRIJWILLIGE bijdragen

Red. en adm.: Corn. Outshoornstraat 1', Amsterdam - W

Postgiro 307695

FELLE KLASSENWORSTELINGEN

IN GROOT-BRITANNIË

In de tweede helft van augustus 1972 ebde in Groot-Brittannië de grote stakingsbeweging weg tijdens welke de mijnwerkers, het spoorwegpersoneel en de dokwerkers op het ondernemersdom en de regering-Heath de ene overwinning na de andere hadden behaald. Dat betekende echter geenszins, dat er daarna aan het front van de klassenstrijd geen enkel gevecht meer werd geleverd. De rust duurde hooguit enkele weken. Toen legden de bouwvakkers de arbeid neer. Nadat zij het werk hadden hervat volgden er, met korte of langere tussenpozen, sociale conflicten in diverse industrieën. Mocht geen daarvan op het eerste gezicht zo spectaculair zijn als de acties die tussen 10 januari en 18 augustus 1972 het hele land in beroering hadden gebracht, zonder betekenis waren zij allerminst, vooral niet, omdat zij zich, de ene keer duidelijker dan de andere keer, kenmerkten door een geheel nieuwe tactiek.

De periode waarin die ontstond en ontwikkeld werd is ons door een Londense kameraad als volgt beschreven:

"In de herfst van 1972 zag het er aanvankelijk naar uit, dat de Britse arbeiders hun kruit hadden verschoten. De dokwerkers bijvoorbeeld wisten niet terstond een antwoord te geven op allerlei nieuwe transportmethoden, die in de havens werden ingevoerd. Het leek wel of zij geen perspectief zagen. Toen opeens deed zich een aantal opmerkelijke verschijnselen voor. De shop-stewards riepen tot een staking in de havens op. De arbeiders weigerden aan die oproep gevolg te geven. Hetzelfde zag men gebeuren in de auto-industrie. Bij de Ford-fabriek in Dagenham stemden de arbeiders tegen een stakingsvoorstel van de vakbeweging. Daarop volgde een korte periode waarin er praktisch nergens sprake was van noemenswaardige strijd. Die eindigde toen de regering haar plannen bekend maakte tot een bevriezing van de lonen. De werkers van de gasbedrijven en de lagere ambtenaren kwamen in verzet, maar op een gegeven moment zagen zij zich genoodzaakt de strijd op te geven zonder dat zij enig resultaat hadden geboekt. In de ogen van het publiek hadden de arbeiders een grote nederlaag geboekt. In werkelijkheid was

de Britse arbeidersklasse allerminst verslagen. Het duurde maar heel kort of het doek ging op voor een nieuw bedrijf van de klassenstrijd."

"Drie voorbeelden", aldus onze Londense vriend, "kunnen illustreren wat of men te aanschouwen kreeg. Daar was in de eerste plaats de actie bij de Chrysler-fabrieken. Naar buiten toe was daarvan weinig zichtbaar. Er werd namelijk geen staking geproclameerd, maar er werd binnen het bedrijf een stil en verbeterd guërillagevecht geleverd. De arbeiders verminderden hun produktie. Drie maanden lang bleven zij doof voor de beschuldiging der bedrijfsleiding, dat zij 'slecht werk' leverden. Toen was voor de getergde directie de maat vol. Zij antwoordde met een lock-out. Het resultaat was natuurlijk precies hetzelfde als dat van een staking: er werd totaal niets meer geproduceerd. Maar doordat het de directie was die hen had uitgesloten, hadden nu de arbeiders recht op sociale uitkering. Het bij iedere "wilde" staking opdoemende probleem van de financiën was daarmee geheel omzeild. Weldra bleek, dat de directie zich in eigen vlees had gesneden. Zij zag zich genoodzaakt alle eisen in te willigen, die de arbeiders voor het begin van hun langzaam-aan-actie hadden gesteld."

Het tweede voorbeeld van onze zegsman betrof de fabriek van Perkins. "Ook daar", zo vertelde hij, "werd een langzaam-aan-actie gevoerd, met het gevolg, dat de produktie met 40% terugliep. Ook hier antwoordde het bedrijf met een uitsluiting en net als bij Chrysler zagen ook hier de arbeiders binnen de korst mogelijke tijd hun eisen ingewilligd."

"Vrijwel net eender", zo vervolgde hij, "ging het bij de dagbladzetters. Maanden achtereen werd telkens op zeer beperkte schaal, dan eens bij de ene krant en dan weer bij de andere krant een actie gevoerd, die de verschijning ervan onmogelijk maakte. Tot een algehele uitsluiting kwam het niet, maar er werd wél mee gedreigd. Eer ze een feit was gaf de ene onderneming na de andere toe."

"Ik wil niet beweren", aldus onze Britse kameraad, "dat al deze acties geheel buiten de bonden om gingen en volledig van onderop werden gevoerd. Het is echter wél zo, dat de vorm van de strijd toch hoofdzakelijk door de arbeiders zélf en niet door de bureaucraten werd bedisseld. Het is ook zo, dat er zeer duidelijk sprake was van een strijdvorm, die aangepast was aan de heersende omstandigheden. De arbeiders traden anders op dan zij voorheen gedaan hadden. Het werd duidelijk, dat de weigering van de havenarbeiders en de auto-werkers om te gaan staken, allerminst als een gebrek aan strijdlust kon worden uitgelegd. Veel eerder was die weigering symptomatisch voor hun gebrek aan vertrouwen in de vakbondsleiding. Tekenend voor het geschokt prestige van de bonden is ook de situatie in het bouwbedrijf. Van de 1½ miljoen georganiseerden in deze bedrijfstak heeft de vakbeweging er nog maar 200.000 kunnen behouden. Door 1.300.000 arbeiders werd op het lidmaatschap van de bond geen prijs meer gesteld."

"Natuurlijk", aldus de hier aan het woord zijnde kameraad, "betekent dit niet, dat het nu met de vakbeweging in Groot-Brittannië geheel is afgelopen en dat er voortaan alléén nog maar van wilde actie of zelfstandige strijd sprake zal zijn. Het is zeker te verwachten, dat we ook nog weer stakingen van het klassieke type - zelfs onder leiding van de tot strijd genoopte bonden - zullen zien. Maar het zou verkeerd zijn de betekenis van het nieuwe optreden te onderschatten en ook dát type zullen we zeker nog te aanschouwen krijgen, hetzij een variant er op."

Onze Londense vriend vertelde ons zijn verhaal omstreeks half september. Precies zes weken eerder had het toonaangevende Britse dagblad "Financial Times" zijn lezers ervoor gewaarschuwd, dat er in Engeland nog altijd zoiets als een "klassescheiding" bestond, dat de tegenstellingen, die in 1972 zo duidelijk tevoorschijn waren getreden niet verdwenen waren en dat de strijd tussen kapitaal en arbeid ieder ogenblik weer kon losbarsten. Luttele maanden nadat die woorden in druk verschenen waren barstte hij inderdaad in alle hevigheid los, met een felheid, die alleen maar met die van het jaar 1972 kon worden vergeleken.

Dezelfde categorieën, die destijds aan de spits van de Britse werkende klasse hadden gemarcheerd, deden dat thans opnieuw: de mijnwerkers en de spoorjongens. De dagen van 1972 leken te zijn weergekeerd. Nog eer het jaar 1973 ten einde liep werd Groot-Brittannië opnieuw met een kolencrisis geconfronteerd. Weldra ontstond er dientengevolge opnieuw een tekort aan elektrische stroom. Zo ernstig werd de situatie, dat er een driedaagse werkweek moest worden afgekondigd. De produktie stakte. Bijna een miljoen man kwam op straat te staan. De spoorjongens, die in 1972 pas ná de mijnwerkers in actie kwamen, traden nu tegelijkertijd op. Engeland werd niet slechts een land zonder licht en zonder warmte, maar ook een land zonder treinenloop. Pogingen een compromis tot stand te brengen liepen stuk op de onverzettelijke strijdwil van de arbeiders. Hardop werd er precies dezelfde vraag gesteld, die men ook in de eerste maanden van 1972 kon vernemen: "Wie maakt er in Engeland de dienst uit, de regering of de mijnwerkers?" De moeilijkheden, die zowel het Britse ondernemersdom als het kabinet ondervonden, overtroffen verre die, welke zij twee jaar tevoren op het hoogtepunt van de strijd hadden bespeurd.

Ging het bij dat alles om een krachtmeting tussen de regering, die krampachtig vasthield aan haar loonplafond, enerzijds en de "machtige" vakbeweging anderzijds, zoals door sommigen werd beweerd? De vraag kan bepaald niet bevestigend worden beantwoord, ook al is het waar, dat de eisen van mijnwerkers en spoorwegpersoneel ditmaal door de bonden op tafel zijn gelegd. Waarmee men te maken heeft is een uiterst gecompliceerde situatie. Teneinde die enigermate te verduidelijken willen wij er onze lezers allereerst aan herinneren, dat de mijnwerkersstaking, die op 10 januari 1972 uitbrak, óók een gecompliceerd karakter droeg. Hij werd door de mijnwerkersbond afgekondigd, maar was in minder dan geen tijd volledig aan de controle van de bond ontsnapt. Ofschoon formeel een vakbondsactie, traden de mijnwerkers daarbij dusdanig op, dat het de vakbondsleiders de grootste schrik inboezemde. Weldra kon men het beeld aanschouwen van een soort van dubbel-leiding. Naast de van schrik verlamde, werkloos toeziende leiders ontstond er een stakingscomité van onder op, dat in feite de lakens uitdeelde en strijdvormen hanteerde, die met de strijdmethoden der vakbeweging volstrekt in tegenpraak waren.

Iets dergelijks is er ook nu aan de hand, zij het op niet precies eendere wijze. De geschiedenis herhaalt zich, zij het niet precies in dezelfde vorm. Waarmee men, bij nauwkeurig toezien, te doen heeft, zijn twee duidelijk verschillende ontwikkelingen, die overigens dwars door elkaar heen lopen. Aan de ene kant is er sprake van een vakbondsactiviteit, die kennelijk veroorzaakt is door de vrees voor gezichts- en ledenverlies, door de vrees de kloof tussen vakbeweging en arbeiders nóg groter te maken dan zij het laatste tiental jaren in Groot-Brittannië al is geworden. De vakbond loopt bij de jongste akties in Engeland niet voorop, integendeel: zij handelt onder

de soms zichtbare, soms onzichtbare druk van de arbeiders; zij loopt achter hen aan. De andere, tweede ontwikkeling waarop wij zopas doelden is een duidelijke voortzetting van die, welke ons door onze Londense makker werd geschilderd. Het is om die reden, dat wij hem in de aanvang van dit opstel zo uitvoerig aan het woord hebben gelaten.

Om dat laatste te beseffen, om die tweede ontwikkeling in de - op het moment dat wij deze regels schrijven nog aan de gang zijnde - felle klasseworstelingen in Engeland te herkennen, dient men er zich rekenschap van te geven, dat er door de mijnwerkers, die duidelijk bij de krachtige botsing een sleutelpositie innemen, n i e t wordt gestaakt. De mijnwerkers zijn gewoon aan het werk. Het enige wat zij doen is: weigeren om overwerk te verrichten. Mét die weigering van overwerk zijn zij in staat de Britse economie te ontwrichten en een toestand te scheppen, waarop het bekende gezegde van toepassing is: "héél het raderwerk staat stil als uw machtige arm dat wil".

Wat het spoorwegpersoneel betreft - in feite de machinistengroep - het staakt wél, maar niet voortdurend. Gedeeltelijk werkt het, alleen maar op bepaalde dagen rijden de treinen niet. Zowel in het ene als in het andere geval worden de strijdende arbeiders betaald over de tijd, dat zij wél aan het werk zijn. De vraag, hoe aan de middelen te komen om de strijd vol te houden, is opgelost; zij is ook opgelost ten aanzien van al die arbeiders, die tengevolge van de mijnwerkersactie niet aan de slag zijn. Daarmee wordt ieder duidelijk gemaakt, dat hetzelfde effect als met een zéér omvangrijke staking wordt bereikt, óók bereikt kan worden via de actie van een beperkte sleutelgroep.

Wie gelooft in volle ernst, dat een dergelijk effect door de Britse vakbeweging wordt beoogd? Het is niet voor niets dat de overkoepelende organisatie in de Britse vakbeweging, het Trade Union Congress (TUC), haar uiterste best gedaan heeft het conflict te beëindigen. Er zijn, afgezien van de pogingen van het TUC, trouwens nog tal van andere aanwijzingen, dat ook ditmaal, net als bij de mijnwerkersstaking van begin '72, vakbondsactie een zelfstandig arbeidersoptreden heeft uitgelokt (of niet geheel heeft weten te voorkomen, is misschien juist), dat véél en véél verder gaat dan de bonden beogen. Naast de formeel officiële staking van de machinisten (die ook hier grotendeels het karakter heeft van het weigeren van overwerk) maken de berichten uit Engeland van "wilde" akties melding. Bij de mijnwerkers lighet al precies eender en er zijn meldingen geweest, waaruit blijkt, dat de arbeiders zélf verder willen gaan dan de organisatie, op welke felle kritiek werd geuit.

In één woord: nieuwe en oude strijdvormen, officiële en wilde actie zijn op wonderlijke wijze dooreengemengd. De voorspelling van onze Londense vriend, dat men nog best weer eens de klassieke vakbondsmethoden zou kunnen waarnemen én zijn voorspelling, dat er bij komende klassegevechten in Groot-Brittannië nog héél wat nieuwe methoden van strijd te zien zouden zijn omdat de vindrijkheid van de arbeiders nu eenmaal praktisch onbegrensd is, zij zijn tegelijkertijd in vervulling gegaan. Bij dit alles moet dan ook nog worden bedacht, dat akties als de hier beschrevene - het alleen maar weigeren van overwerk - de betrokkenen niet in conflict met de Wet op de Industriële Verhoudingen (de Industrial Relations Act), die in 1972 zo'n grote rol speelde, maar die - uiteraard - op deze strijdvormen niet van toepassing is, omdat zij al evenmin konden worden voorzien als dat zij door de een of andere knappe kop binnen een politieke "voorhoede" konden worden uitgedacht.

Overigens is het zo, dat er óók nog altijd akties in Engeland plaats vinden, waarbij men zich van de hele Industrial Relations Act geen sikkepit aantrekt. De Britse metaalbond, die wat deze wet betreft een uitzondering in de Britse vakbewegingswereld vormt, omdat hij zich (onder druk van de leden) niet bij het Industriële Hof heeft laten registreren, werd eind oktober nog weer eens voor de industriële rechter gedaagd, wegens het niet opvolgen van het herhaaldelijk gegeven bevel een staking in een kleine fabriek in Working af te gelasten. Het was, voor de zoveelste keer, een van die gevallen, waarin de bond eenvoudig niet anders kon, daar hij anders met zijn leden in een zodanig conflict zou zijn geraakt, dat zijn bestaan in gevaar zou zijn gebracht.

Die positie, waarin elke vakbond in Groot-Brittannië kan komen te verkeren (ook de bonden die zich wél hebben laten inschrijven) wordt door de industriële wetgeving geheel miskend en door premier Heath ook niet begrepen. Heath begrijpt evenmin, dat in het aan de gang zijnde conflict niet de Britse vakbeweging zijn grote vijand is en dat hij slechts het T.U.C. zijn gang behoeft te laten gaan om tot een oplossing te geraken. De loonwetten van de Britse regering verbieden het, dat de eisen van de mijnwerkers betreffende hun overwerk-betaling worden ingewilligd. De mijnwerkers zeggen: de bijzonder zware en moeilijke arbeid die wij verrichten, plaatst ons als het ware in een uitzonderingspositie. Maak om die reden nu ook wat de loonwetten betreft een uitzondering. Daarop heeft Heath geantwoord: "Als ik één uitzondering maak, schep ik een precedent en dan krijg ik de bonden van alle overige arbeiders ook op de stoep!" Daarop heeft de T.U.C. geantwoord: "Welnee, ik zorg er wel voor, dat zoiets niet gebeurt; ik houdt de bonden wel in toom!"

Of dat de T.U.C. nu gelukken zou is een andere vraag. Maar dat de TUC het eerlijk proberen zal lijdt geen twijfel. Als onderdeel van de burgerlijke maatschappij staat de vakbeweging náást die burgerlijke maatschappij. Maar dat juist ontgaat Heath volkomen en dientengevolge verwaarloost hij het enige instrument waarover de kapitalistische maatschappij voor het beëindigen van dit soort conflicten beschikt. Hier ligt de reden, dat Labour-leider Wilson alle verantwoordelijkheid voor de huidige situatie in Engeland op premier Heath geschoven heeft, niettegenstaande het feit, dat hij óók te kennen heeft gegeven dat hij in dit conflict náást Heath stond.

Zou Wilson andere wegen bewandelen dan Heath? Ongetwijfeld. De Labourpartij in Engeland is die partij, die de belangen van het kapitaal behartigt met gebruikmaking van de mogelijkheden, die haar vanwege de haar aanklevende schone schijn gegeven zijn. Zij staat - zij het oneindig veel minder dan voorheen - nog altijd een beetje in de reuk, dat zij voor de belangen der arbeiders op de bres zou staan. Zij heeft bovendien oog voor wat de vakbeweging kan, zolang haar mythe nog niet al te sterk is aangetast.

Inmiddels is het zo, dat zowel de Labourparty als de Britse vakbeweging erg veel van hun glans verloren hebben. Aan de onvrede, die de vorige Labourregering onder Wilson bij de arbeiders gewekt heeft, dankte Wilsons kabinet in 1970 zijn nederlaag. Wat er te gebeuren staat als bij eventueel vervroegde verkiezingen Labour opnieuw zou gaan regeren, is zéér de vraag. Sommige commentatoren hebben opgemerkt, dat Labour niet voelen zal voor vervroegde verkiezingen, omdat daarbij haar zege nog allerminst vaststaat. De werkelijkheid is, menen wij, precies omgekeerd. Labour vreest niet de verkiezingsnederlaag, maar een verkiezingszege op een moment, dat de Britse arbeidersklasse zo duidelijk in de aanval is. Want een verkiezingsoverwinning

zou Labour er toe nopen terstond even scherp tegenover de strijdende arbeiders stelling te nemen als de regering van Heath thans. Dát is het probleem. Want de kwestie waarom het in Groot-Brittannië gaat, is niet van politiek karakter. Geen politieke verschillen staan op het spel of vormen de inzet, maar de klassenstructuur van de kapitalistische samenleving. Dat had de "Financial Times" in augustus j.l. geheel bij het rechte eind.

=====

DE COMMUNISTISCHE PRODUKTIE

EN DISTRIBUTIE

A n t w o o r d   a a n   C a j o .

De vloed van woorden en argumenten, die Cajo in zijn laatste discussie-artikel (zie "Daaden Gedachte" van januari j.l.) over mij heeft uitgestort, heeft me wel even doen wankelen, doch me uiteindelijk niet van mijn stuk kunnen brengen. Dit ondanks zijn verwijt, dat ik op de "economische kwestie", die hij heeft aangeroerd, heb geantwoord met "niet-economische" argumenten, dat ik bepaalde konsekwenties uit de weg ga, enz., enz.

Het lijkt mij toe, dat wij op verschillende golflengten zitten. Ik heb geprobeerd mij te verdiepen in de praktijk van de communistische produktie en distributie, terwijl Cajo volgens mij deze zaak louter vanuit de theorie benadert. Ik zal niet op alle punten, die Cajo naar voren brengt, ingaan. Dat zou me te ver voeren. Wel moet me van het hart, dat hij bepaalde kwesties - "om de zaak niet nodeloos ingewikkeld te maken" - maar wil omzeilen, er dan toch op ingaat, het niet uitwerkt en er weer van afstapt. Zoals bijvoorbeeld met de "mijnwerkerslamp". Hij vraagt zich af tegen welke arbeidsuren die in het produkt van de mijnwerker zou moeten worden doorberekend. Tegen de werkelijke uren van de mijnwerker of tegen de uren van de lampenmaker. Het is jammer, dat die lamp geen lichtje bij hem heeft doen opgaan, want het moet toch ook zonder verklaring duidelijk zijn, dat die lamp, als alle materialen, in de prijs van een produkt wordt verdisconteerd tegen de uren waarvoor ze door het producerend bedrijf zijn doorgegeven. Cajo zegt wel, dat het mogelijk zou zijn om via die mijnwerkerslamp aan te tonen, dat mijn "willekeurige gelijkstelling van 30 uur mijnwerkersarbeid met 40 uur andere arbeid" onhoudbaar is, maar laat dat "aantonen" dan achterwege. Ik kan daar dus verder gevoegelijk aan voorbijgaan.

Ik heb in de brochure "Maar hoe dan?" die mijnwerker als voorbeeld genomen. Wellicht een onjuist voorbeeld, omdat ook de arbeid van een mijnwerker door de techniek veel minder zwaar is geworden. Beter had ik misschien een lopende-band-werker als voorbeeld kunnen nemen, wiens arbeid nu juist niet zwaar is door gebrek aan technische middelen, maar wiens werk juist vanwege de techniek uiterst geestdodend en psychisch zwaar is. Alleen wie zelf aan de lopende band heeft gestaan (en dat heb ik) weet hoe geestdodend en deprimerend. Maar het gaat tenslotte niet om de mijn- of de lopende-band-werker. Waarom het gaat is of in alle gevallen slechts het arbeidsuur de

maatstaf der consumptie kan zijn. Ja, zegt Cajo; nee, zeg ik. Ziedaar het verschil.

Wanneer ik stel, dat er ook in een socialistische maatschappij extra zware of bijzonder onaantrekkelijke werkzaamheden zullen zijn, dan ontkent Cajo dat niet. Nu acht ik het mogelijk, dat in een bedrijf met dergelijke werkzaamheden niet voldoende gegadigden zullen zijn om dat werk te verrichten. Hoe is dat op te lossen? Door het werk aantrekkelijker te maken door een kortere werktijd en de werkers toch evenveel uren uit te betalen als er gemiddeld in de maatschappij wordt gewerkt. Wordt er gemiddeld 40 uur per week gewerkt, laat daar dan 30 of 35 uur werken, doch geef het in die tijd geproduceerde wel door voor 40 uur. Maar dan roept Cajo: maar dan is er geen sprake meer van uur tegen uur. Dan is er geen economische gelijkheid meer, die juist daaruit bestaat, dat een ieder voor 1 uur arbeid slechts voor 1 uur aan produkten aan de gemeenschap kan onttrekken. Dat probleem van jou zal door de techniek worden opgelost. Dát is dan ook mijn alternatief. En mocht de techniek vooralsnog niet zo ver zijn, dan moeten zij, die extra zwaar of bijzonder onaantrekkelijk werk doen, maar minder uren maken, doch dan ook minder consumeren. Welnu, dat noem ik geen alternatief. Natuurlijk kan je gemakkelijk tegen de producenten zeggen: "Jullie mogen dat rotwerk doen, je mag dan ook korter werken, maar denk er wel aan, dat je dan ook minder te consumeren krijgt". Dat zal echter de bedrijven met een tekort aan werkers echt niet doen vollopen.

Zeker, in het algemeen is het arbeidsuur de maatstaf der consumptie. Uitzonderingen zijn niet mogelijk, zegt Cajo. Maar hij zal toch ook wel van het oude spreekwoord hebben gehoord, dat juist de uitzonderingen de regel bevestigen. En hij verzuimt om antwoord te geven op mijn vraag of hij een lichamelijk gehandicapte, die slechts een zeer beperkt aantal uren kan en wil werken, dan ook zeer beperkt wil laten consumeren. En als hij dat niet wil, wat dan wel het principiële verschil is tussen het afstaan van arbeidsuren ten behoeve van zo'n gehandicapte en 't afstaan van arbeidsuren ten behoeve van iemand die extra zwaar of bijzonder onaantrekkelijk werk doet.

Cajo vraagt zich af welke categorieën van werkers ik korter wil laten arbeiden. Wat Jaap de één garandeert, zegt hij, kan hij de ander niet weigeren. Nu wil ik natuurlijk niemand korter laten werken, noch iemand iets garanderen. Ik wil echt niet van tevoren een lijst samenstellen van groepen producenten, die volgens mij voor korter werken in aanmerking zouden komen. Ik zeg alleen, dat een socialistische maatschappij met dat probleem te maken kan krijgen. Maar beslissen doen dan de producenten. Hun economische gelijkheid bestaat niet alleen uit het voor allen geldende uur tegen uur (met uitzonderingen, zeg ik; zonder uitzonderingen, zegt Cajo), maar ook uit het allen evenveel beslissingsrecht hebben. En wie ben ik, of wie is Cajo, om te zeggen dat het goed of fout is, wanneer de producenten beslissen, dat bepaalde categorieën van producenten kortere werktijden zullen hebben, doch dat hun producten toch kunnen worden doorgegeven tegen 't aantal uren, dat er gemiddeld in de maatschappij wordt gewerkt. Ja, maar dan zit Cajo met het probleem, tegen de uren van welke categorie ze dan wel moeten worden berekend, want, zegt hij, er zijn zoveel soorten ongelijkwaardige arbeid. Opmerkelijk is nu, dat hij zelf weet te vertellen, dat de techniek reeds onder het kapitalisme het arbeidsuur van de één steeds meer gelijk maakt aan dat van een ander en dat dit in een socialistische maatschappij nog veel meer het geval zal zijn. Ik ben het daar natuurlijk mee eens en zie zijn probleem dan ook niet. Wanneer door de techniek de arbeidsuren van een typograaf,

een mijnwerker, een stucadoor en noem maar op, steeds meer aan elkaar gelijk worden, waarom zet hij ze dan nog mooi op een rijtje met cijfertjes erachter om aan te tonen hoe ongelijk ze wel aan elkaar zijn?

Juist omdat de techniek de arbeidsuren steeds meer aan elkaar gelijk zal maken, juist daarom zal het niet moeilijk zijn om vast te stellen tegen welke hoeveelheid de uren van hen die korter behoeven te werken moeten worden uitgedrukt. Wanneer de techniek de arbeidsuren van de diverse categorieën steeds meer aan elkaar gelijk maakt, dan zullen er waarschijnlijk slechts enkele categorieën zijn, die er uitspringen en voor korter werken in aanmerking komen. Welke groepen dat zullen zijn bepaal ik niet en wordt ook niet bepaald door de een of andere instantie, maar louter en alleen door de praktijk. De praktijk zal laten zien of er in een bepaald bedrijf een tekort aan werkers ontstaat. En de producenten zullen dan moeten uitmaken of de produkten van dat bedrijf belangrijk genoeg zijn om maatregelen te treffen, die een regelmatige aflevering van die produkten waarborgen. Kan men het tekort aan werkers niet opheffen met technische middelen, dan kan het werk daar aantrekkelijker worden gemaakt door kortere werktijden. De produkten van zo'n bedrijf worden dan alleen wat duurder. Dit wordt dan echter door de gehele gemeenschap gedragen en behoeft het arbeidsuur als waardemeter niet onbruikbaar te maken.

Het gemiddelde, maatschappelijk noodzakelijke arbeidsuur als rekeneenheid wordt natuurlijk noch door mij, noch door Cajo gezien als een beginsel, als een doel naar welks verwezenlijking zou moeten worden gestreefd. Het zal slechts het resultaat zijn van een ontwikkeling, die logisch uit het kapitalistische stelsel voortvloeit. Doch ik heb niet de illusie, dat het resultaat van dien aard zal zijn, dat in een socialistische maatschappij konsekwent kan worden vastgehouden aan de algemeen geldende regel uur tegen uur. Ik heb Cajo reeds gevraagd hoe het dan zou moeten met de bejaarden, de zieken, invaliden, enz. Voor al die mensen geldt zeker geen uur tegen uur. Zij produceren niets, kunnen dus ook niets aan de gemeenschap geven, doch hebben wel het recht om een evenredig deel der produkten aan de gemeenschap te onttrekken. Nu zal Cajo wellicht opmerken, dat deze mensen hun aandeel van het maatschappelijk produkt via het "sociaal fonds" zullen krijgen. Dat is natuurlijk juist, doch wat is dat "sociaal fonds"? Niets anders dan een bepaald aantal arbeidsuren, afgestaan door de producenten. En waarom zouden de producenten geen arbeidsuren kunnen afstaan ten behoeve van die mensen, die extra zwaar of bijzonder onaantrekkelijk werk verrichten?

Voorts vraag ik me af hoe Cajo de arbeidsuren zou willen vaststellen van bijvoorbeeld de wetenschapsmensen, de auteurs, kunstenaars, acteurs en noem maar op. Neem nu eens een wetenschappelijke medewerker in een bedrijf. Ik kan me indenken, dat hij de ene keer slechts korte tijd in het bedrijf aanwezig is, een andere keer wat langer. Maar hoeveel uren zit hij thuis niet te studeren op het een of andere probleem? Niemand weet het, zoals ook niemand de arbeidsuren kan vaststellen van een kunstzinnige medewerker van een bedrijf. Iemand, die bijvoorbeeld belast is met de vormgeving van bepaalde produkten. Wanneer werkt hij en wanneer niet? Alleen maar als hij achter zijn tekentafel zit of ook wanneer hij een boswandeling maakt om inspiratie op te doen? En een chirurg? Werkt die alleen maar wanneer hij aan de operatietafel staat of ook wanneer hij thuis de medische vakbladen doorneemt om op de hoogte te blijven van de nieuwste ontwikkelingen op medisch gebied? Cajo mag van al die mensen hun arbeidsuren vaststellen, opdat ook voor hen het uur tegen uur geldt. Ik zie er geen mogelijkheid toe.

Doch er kunnen zich nog meer gevallen voordoen, dat het uur tegen uur niet konsekvent wordt toegepast. Stel je voor, dat in een bepaald bedrijf de producenten van mening zijn, dat de één of andere functie of werkzaamheid dusdanig zwaar is, dat een kortere werktijd gerechtvaardigd is, doch dat hij, die met die werkzaamheden is belast wel hetzelfde aantal uren krijgt als de andere werkers. Het is natuurlijk ondenkbaar, dat een "hogere instantie" dan zou zeggen: "Nee, dat mag niet, want dat is in strijd met het voor alle geldende uur tegen uur". Zo'n instantie zou misschien Cajo's economische gelijkheid (het konsekvent vasthouden aan het uur tegen uur) kunnen redden, maar daarmee tevens het beslissingsrecht der producenten teniet doen.

Dus nogmaals: Cajo heeft mij absoluut niet van m'n ongelijk kunnen overtuigen. Of ik hem heb overtuigd? Och, het is niet zo belangrijk. Gelukkig wordt de praktijk van een socialistische produktie en distributie noch door Cajo, noch door mij bepaald.

Jaap.

=====

DE AANKLACHT VAN SOLZJENITSYN

Noch in het omvangrijke rapport van David Rousset over het Russische concentratiekampstelsel, noch in het boek, dat aan de opstand in het kamp "Workoeta" is gewijd, noch in de herinneringen van de - tijdens zijn verblijf in 't bolsjewistische Rusland van kamp naar kamp gesleepte - Spaanse revolutionair El Campesino, noch in Koestlers "Nacht in de middag", komt men een andere opvatting tegen dan deze, dat de grootscheepse terreur jegens politieke tegenstanders van het regiem, jegens om de een of andere reden of zonder reden in ongenade gevallen medestanders van het regiem en jegens volmaakt onschuldige doodgewone burgers, een produkt is van het stalinistische tijdperk. Zeker, er bestaat nog altijd zoiets als het omvangrijke document, dat de voormalige sociaalrevolutionaire volkscommissaris Steinberg in de jaren '20 onder de titel "Geweld en terreur" heeft gepubliceerd. De vele bladzijden van zijn werk - waarin hij zich vóór het revolutionaire geweld, maar tegen de terreur uitspreekt - schijnen bij wat latere generaties geheel in het vergeetboek te zijn geraakt. Als gevolg daarvan kon de legende ontstaan, dat de terreur uit de keuken van die kok zou stammen, van wie Lenin eens heeft verklaard, dat hij "scherpe spijzen klaar zou maken". Een legende, die op haar beurt verdrongen werd door de nog weer iets anders luidende legende, dat de - uiteraard óók weer nadrukkelijk aan Stalin toegeschreven - terreur pas in de tweede helft van de jaren '30, ten tijde van de grote processen zou zijn losgebarsten. Alsof - vór voor die tijd - niet Abraham Joffe er al een slachtoffer van was geweest; en Froenze en Christian Rakowski, om van vele minder op de voorgrond tredende figuren en vele onbekenden maar te zwijgen.

Dezer dagen zijn alle legenden hieromtrent onbarmhartig doorgeprikt door de Russische schrijver en Nobelprijswinnaar Alexander Solzjenitsyn. Hij heeft dat gedaan in een omvangrijk boek, dat géén roman, zelfs geen autobiografische roman is, maar een documentaire, die echter wél - voor zover wij

daarover aan de hand van twee uitgebreide fragmenten mogen oordelen - zo boeiend als een roman geschreven werd.

Het boek waarop wij doelen en waaraan de gehele wereldpers grote aandacht heeft geschonken, uit motieven, die ons vaak twijfelachtig toeschijnen, heet: "De Goelag-archipel". Goelag is de afkorting voor het hoofdbestuur van de Russische strafkampen. Het woord archipel is daarom gekozen, omdat deze strafkampen als eilanden over het gehele Russische territorium verspreid liggen. Over de toestanden in die kampen gaat het en over de praktijken van de Russische staatsveiligheidsdienst. De schrijver wéét - net als El Campesino - waarover hij het heeft. Net als de Spaanse revolutionair is hij door eigen ervaring als slachtoffer van kampen en politiepraktijken met de feiten op de hoogte. Het is geen wonder, dat juist van hen beiden de indrukwekkendste schildering afkomstig is. Maar de aanklacht van Solzjenitsyn is veel belangrijker dan die van de Spanjaard en dat niet slechts vanwege de omvang en het daaraan ten grondslag liggende materiaal (niet slechts de eigen herinneringen, maar ook uitvoerige brieven van 227 mensen), maar óók om de reden, die wij hierboven al genoemd hebben. Solzjenitsyn verkondigt onomwonden, dat de methoden die hij aan de kaak stelt niet onder Stalin zijn begonnen, maar al veel eerder.

Solzjenitsyn doet veel méér. Hij koppelt de gruwelijke terreur die hij beschrijft, niet alleen los van Stalin - door vast te stellen - mét Steinberg - dat ze al onder Lenin was begonnen, hij koppelt de terreur los van iedere persoon, door de partij als de verantwoordelijke aan te wijzen. Ja, hij gaat zelfs nog een stap verder, door er op te wijzen, van hoeveel uiterst kleine toevalligheden in het lot van ieder mens het heeft afgehangen dat deze de beulen waren en gene de slachtoffers en niet omgekeerd. En hij doet dat allerm minst op een abstract theoretische wijze, maar aan de hand van reële en praktische voorbeelden, waarbij hij zich er niet voor schaamt om de hand diep in eigen boezem te steken. "Ik zelf was - door opvoeding en omstandigheden - uitstekend als beul geprepareerd", erkent hij. "Als ik toevallig in de politie school van Jeschow was gekomen, wie weet of ik onder zijn opvolger Beria geen uitstekend figuur zou hebben geslagen. Was het maar zo eenvoudig, dat boze daden alleen maar verricht worden door mensen met zwarte zielen. De scheidslijn tussen het goede en het boze loopt dwars door het hart van ieder mens... en die scheidslijn is allesbehalve onbeweeglijk... Bij het aanbreken van een nieuwe leeftijd, bij het optreden van andere onstandigheden kan één en dezelfde mens een totaal andere worden." Het is een zeer literaire schildering, waaruit wij hier citeren. Maar een, die van méér historisch inzicht getuigt dan menige zogenaamd-historische kritiek.

Wij willen hier nog een andere belangrijke opmerking van Solzjenitsyn citeren: "Van alle bolsjewieken die nu met het aureool van martelaar zijn gekroond, heeft niemand het nagelaten als beul voor andere bolsjewieken actief te zijn." Daarmee kunnen niet alleen diegenen het doen, die in de periode van de zogenaamde "dooi" alle schuld en verantwoordelijkheid op Stalin en zijn naaste trawanten hebben gegooid, maar ook diegenen, die - zoals bijvoorbeeld Trotzki - lang vóór de dooi van "de misdaden van Stalin" spraken om daarmee de "misdaden" van zichzelf en anderen - Lenin in de eerste plaats natuurlijk - met de mantel der liefde te bedekken.

Solzjenitsyn bedekt niets. We zeiden het al: hij ontleedt ook zichzelf met niets ontziende scherpte. Als hij komt te spreken over de periode dat hij officier was gedurende de tweede wereldoorlog, dan schildert hij het weinig fraaie beeld van een echte officier, zonder begrip voor de hem onderge-

schikte soldaten, onmiddellijk gereed staand om verzwaard of streng arrest op te leggen (zelfs aan het front waar de dood toch ieder in gelijke mate bedreigde) en tuk op zijn voorrechten. De schildering is niet alleen als psychologische zelf-analyse interessant, ze toont - van daar alweer haar historisch en maatschappelijk belang - overduidelijk aan in welke mate het Russische leger het leger is van een klasse-maatschappij. En niet slechts op die plaats, maar ook op vele andere, blijkt uit Solzjenitsyns uiteenzettingen, dat niet de een of andere persoonlijkheid of het een of andere individu het klasse-karakter der omstandigheden bepaalt, maar dat het omgekeerd de klasse-omstandigheden zijn, die hun stempel drukken op het individu.

"De Goelag-archipel" verscheen ruim een maand geleden in de Russische taal waarin het boek werd geschreven bij een Parijse uitgever. Al héél gauw zijn de officiële bolsjewistische kranten - vooral die in Oost-Duitsland en de Moskouse "Prawda" tegen de auteur van leer getrokken. Dat is heel begrijpelijk, omdat Solzjenitsyn de legende verstoort, die de officiële mythe van het bolsjewistische systeem vormt, omdat hij zich niet tegen een zogenaamde "ontaarding" keert, maar tegen het bolsjewisme zélf. Uiteraard was geen leugen te gering, toen het er op aan kwam de officiële bolsjewistische leugen te verdedigen.

De "Prawda" schreef (aldus een verklaring van Solzjenitsyn zelf tegenover westerse dagbladcorrespondenten in Moskou): "De auteur kijkt met de ogen van hen, die revolutionaire boeren en arbeiders ophingen."

"Nee", heeft Solzjenitsyn daarop geantwoord, "de schrijver kijkt met de ogen van hen, die door de Russische politie werden doodgeschoten en gemarteld!"

Solzjenitsyn had, wat ons betreft, ook nog een ander antwoord kunnen geven. Zij, die revolutionaire boeren en arbeiders ophingen, zo zou hij hebben kunnen vragen, wie zijn dat eigenlijk? Niemand anders dan jullie toch? Dat is toch wat jullie gedaan hebben, in Kroonstad en waar niet al? De ogen van hen, die revolutionaire boeren en arbeiders doodschoten en martelden, dat zijn toch zeker jullie ogen? Jullie wilt toch zeker niet beweren, dat ik de Russische toestanden door jullie ogen bekijk? Nou dan!

Van "De Goelag-archipel" kennen wij, op het moment dat wij dit schrijven, niet meer dan twee grote fragmenten: het fragment, dat op 13 januari in het Britse opinieweekblad "The Observer" verscheen en dat, wat op 14 januari in het Duitse weelblad "Der Spiegel" werd gepubliceerd. Een dergelijke, uiterst beperkte kennis is natuurlijk volstrekt onvoldoende voor een oordeel, te minder, aangezien dit de eerste prozastukken zijn, die we van Solzjenitsyn hebben gelezen. Hij komt op ons over als een woordgeweldenaar met een meeslepende stijl. Om zijn stijl of zijn literaire kwaliteiten echter, was het ons hier niet begonnen, dat zal de lezer hebben begrepen. Waar het ons omging, was de aandacht te vestigen op zijn maatschappelijke visie.

In "De Volkskrant" van zaterdag 19 januari werd die visie aldus weergegeven: "Terreur hoort bij communisme". Dat zou dan daarop slaan, dat Solzjenitsyn terreur en willekeur voor een bestanddeel houdt van het "systeem". Volgens de "volkskrant"-criticus is dat blijkbaar hetzelfde. Voor ons niet. Er bestaat in Rusland geen communisme en het heeft er nog nooit bestaan, ook niet onder Lenin of Trotski, vroeg-communistische maatschappijvormen zoals de oorspronkelijke Russische dorpsgemeenschap (de Mir) dan buiten beschouwing gelaten. Wat de Russische revolutie van 1917 in het leven heeft geroepen is: een vorm van staatskapitalisme. Dat staatskapitalisme is een

klassenmaatschappij. Die klassenmaatschappij heeft het aanzien aan de terreur gegeven en het is niet zo, dat de terreur (van Stalin of wie dan ook) het aanzien heeft gegeven aan een klassemaatschappij. In die zienswijze worden wij gesterkt door het weinige dat wij van Solzjenutsyns nieuwe boek onder ogen hebben gehad.

=====

A N T W O O R D   A A N   E E N   A U S T R A L I S C H E   G R O E P

Enige tijd geleden ontvingen wij een aantal publicaties van een Australische groep, die zich "Self-Management Group" (Groep voor zelfbeheer) noemt. Wat men hieronder aantreft is een korte samenvatting van een brief, die een van onze Belgische vrienden aan de Australische makkers heeft gezonden, nadat zijn schrijven door een Franse makker, een kameraad van "Daad en Gedachte" en de briefschrijver zelf (de Belg dus) uitvoerig was bediscussieerd. Van een weergave van het Australische materiaal hebben wij afgezien. Van welke aard het is komt, menen wij, uit het antwoord erop voldoende naar voren. De voornaamste reden, dat wij uit de bewuste antwoordbrief grote fragmenten publiceren, is niet deze dat wij onze kritiek op de Australiërs van zulk een groot belang achten. De betekenis van het antwoord ligt volgens ons, in de nauwkeurige omschrijving van onze eigen opvattingen.

Beste kameraden,

Wij menen jullie standpunt ten opzichte van de werkelijkheid het beste te kunnen karakteriseren als een idealistisch standpunt. Alle verschillen tussen jullie en ons zijn daarop terug te voeren. Uit wat jullie schrijven komt heel duidelijk naar voren, dat jullie op het standpunt staan, dat opvattingen beslissend zijn voor het maatschappelijk handelen. De ontwikkeling van de maatschappij is bij jullie een direct gevolg van datgene wat de leden van die maatschappij denken. Zulke uitdrukkingen - door jullie gebezigd - als: "het scheppen van strijdwil door het naar voren brengen van libertaire gedachten", enz. zijn karakteristiek voor een dergelijke positie. De strijd is, naar jullie zienswijze, het gevolg van datgene wat de strijdenden denken en beweren te willen. Het gevolg daarvan is, zo menen wij, dat jullie er ook op uit zijn via het verkondigen van bepaalde denkbeelden, de strijd kunstmatig tot stand te brengen.

Betekent dit, dat wij aan opvattingen iedere betekenis ontfeggen? Natuurlijk niet. Maar wij zien opvattingen niet als een soort van ideologie, die nergens vandaan komt (of liever, om de puntjes op de i te zetten en jullie opvattingen op de voet te volgen) van buiten af naar de strijdende arbeiders zou moeten worden gebracht. Onze opvattingen zijn daar mijlenver van verwijderd: opvattingen die de arbeiders er op na houden zijn een gevolg van en ontstaan tijdens hun klasseworstelingen en gaan daarmee ook weer ten onder. Zij ontwikkelen zich al naar gelang zich de strijd zelf ontwikkelt, en ondergaan precies dezelfde lotgevallen, hoogte- en dieptepunten, als deze strijd. Geheel anders dan jullie geloven, wordt naar onze opinie de strijd niet ge-

wekt of gestimuleerd door onze opvattingen, maar zijn het, omgekeerd, onze opvattingen, die uit de strijd van de arbeiders worden geboren en deze strijd weerspiegelen.

Wij kunnen het bovenstaande illustreren met twee voorbeelden:

- A. Dat in 1956 de Hongaarse arbeiders raden vormden in hun strijd, was bepaald niet het gevolg van de een of andere vorm van propaganda voor zelf-beheer of zelfbestuur. Integendeel, de Hongaarse arbeiders handelden op de manier waarop ze handelden als gevolg van en als een reactie op de praktische situatie waarin zij zich bevonden. Zij schiepen nieuwe bestuursorganen en bestuursvormen (de raden) omdat zij met de oude en de traditionele vormen niets konden beginnen.
- B. Het ontstaan van zelfstandige strijdcomité's door arbeiders spruit voort uit de noodzakelijkheden van de strijd zelf, is een gevolg van die strijd of die noodzakelijkheid, maar is in geen geval het gevolg van de een of andere propaganda voor zelfstandige arbeidersstrijd. Hetgeen onder meer bewezen wordt door de omstandigheid, dat de zelfstandige strijdvormen altijd weer van het toneel verdwijnen (met de autonome comité's) zodra de zelfstandige strijd tot het verleden behoort. En die zelfstandige organisaties, die voor de strijd waren geschapen, verdwijnen ook dan wanneer de "propagandisten of de voorstanders van zelfstandige strijdvormen" wanhopige pogingen doen om ze in het leven te houden en permanent te maken.

Ideeën hebben wel een zekere betekenis, maar je moet vooral niet denken, dat ideeën bepaalde gebeurtenissen veroorzaken. Het is veeleer omgekeerd. In het geheel van maatschappelijke factoren, horen ook ideeën. In dat geheel moet je ze de juiste plaats geven. Die plaats, verre van oorzaak van ontwikkelingen te zijn, is een hoogst bescheidene.

We ontkennen natuurlijk niet, dat arbeiders, die begrepen hebben, dat de arbeiders alleen maar zélf hun strijd kunnen voeren, invloed op hun kameraden kunnen hebben. Wij zeggen alleen:

- 1) Er zal niet naar hen worden geluisterd, als zij niet praten over datgene wat er in het bedrijf aan de hand is, over datgene, waar ook hun maats over praten;
- 2) dat het soort invloed op mede-arbeiders, waarover wij hier spreken, iets totaal anders is, dan de "invloed" waarover al diegenen het hebben, die op voorhoede-standpunt staan, of politieke idealisten zijn die propaganda willen voeren;
- 3) dat de makers waarnaar onder dergelijke omstandigheden wordt geluisterd, geen beslissende rol kunnen spelen, op grond van het feit, dat ze iets te zeggen hebben - over de concrete situatie - dat de moeite waard is en dat het feit, dát ze iets kunnen zeggen dat voor hun mede-arbeiders de moeite waard is, volstrekt niet voortspruit uit bepaalde ideologische denkbeelden over zelfbestuur of zelfstandige strijd.

Zoals gezegd, uit dit alles vloeien de overige verschillen tussen ons voort. Jullie discussiëren over "de taak anderen te leren hoe er gestreden moet worden". Daarover discussiëren wij nooit. Wij discussiëren permanent over hetgeen de werkelijke strijd ons te leren heeft. Wij maken er geen aanspraak op "een historische rol" te vervullen en wij zijn er evenmin op uit "bepaalde successen" te behalen. Wij interesseren ons voor de werkelijke arbeiders-

strijd zonder enige pretentie. Zouden wij er niet zijn, dan zou de klassenstrijd niettemin voortgang vinden.

Jullie idealisme, waarvan wij hierboven spraken, komt op verschillende manieren naar voren. Bijvoorbeeld in een zin in een van julle geschriften, waar sprake is van "een goede militant die door zijn optreden de loop der gebeurtenissen kan wijzigen", enz. Jullie zien nederlagen van de arbeiders ook niet - zoals wij - als onvermijdelijkheden in de loop der historische ontwikkeling, nee, bij jullie zijn ze het gevolg van "fouten". Een morele beschouwingswijze neemt bij jullie de plaats in van een historische analyse. Bij jullie is het zo, dat "goed" of "verkeerd" inzicht de klassenstrijd bepaalt. Dat beschouwen wij als puur leninisme. Zo bekijkt ook Trotzki de zaken.

Alle traditionele stromingen in de arbeidersbeweging hebben dit met elkaar gemeen, dat de onderdrukten, naar zij geloven, zich niet zélf bevrijden kunnen, maar dat daar een groep, een partij, of noem maar op voor nodig is, die ze de juiste weg moet wijzen. Allerlei door jullie gehanteerde termen wijzen er op, dat jullie er ook zo over denken. Het is een voorhoede-terminologie, die in scherpe tegenspraak staat tot jullie bewering, dat je zelfbestuur door de arbeiders voorstaat. En dan nog iets: het leninisme (en het anarchisme al evenzeer) hebben altijd de opvatting verkondigd, dat het aankwam op de wil van grote groepen, die bewust gemaakt waren, de werking van de juiste ideeën en op de werkzaamheid van goede militanten. Dat komt allemaal neer op het geloof, dat het opvattingen of ideeën zijn, die de sociale ontwikkeling bepalen. En nauw daarmee samen hangt dan, als keerzijde van de medaille, de opvatting, dat de arbeiders zelf geen goede ideeën kunnen krijgen en niet verder komen dan een vakbewegingsbewustzijn of een conservatief bewustzijn en dat het goede bewustzijn hen bijgebracht moet worden door een voorhoede, die dan natuurlijk meteen uitmaakt welk bewustzijn "goed" en welk bewustzijn "verkeerd" is. En dat natuurlijk bovendien met de bekende methode, waarbij zo'n voorhoede aan de klasse gelijkgesteld wordt, zich ermee identificeert. Als jullie in een van je pamfletten schrijft, over de revolutionaire arbeiders en er aan toevoegt "wij zijn die arbeiders", dan klinkt dat alsof jullie de maatschappij willen veranderen. Hoe ver staat dat alles van onze overtuiging, dat de maatschappij verandert door de dagelijkse activiteit van een arbeidende klasse, die echt wel wat anders aan d'r hoofd heeft dan "het veranderen of omverwerpen van de maatschappij". Wij geloven, dat jullie over zelfbestuur door de arbeiders praat, maar dat alles wat jullie praktisch doen, daarmee volledig in strijd is.

=====

DOET U WEL ECHT WAT MOGELIJK IS?

Ik oktober van het vorige jaar ontvingen wij van een lezer uit Haarlem 300 gulden voor ons werk. Enige weken geleden maakte een lezer uit Apeldoorn 50 gulden over als bijdrage voor 't jaar 1974. Wij zijn daar erg blij mee, want met de vele uitgaven, die wij op stapel hebben staan is veel geld gemoeid. Wij vragen ons echter af of alle lezers wel doen wat ze kunnen. Velen hebben hun bijdrage nog niet overgemaakt. Van sommigen is de bijdrage kleiner dan de kostprijs van "Daad en Gedachte". Dat moet anders kunnen. Laat een ieder zo goed mogelijk aan zijn verplichtingen voldoen en wij garanderen u elke maand een nummer van ons blad en wat wij verder nog uitgeven.

E E N O P E R E T T E ? J A M A A R B E P A A L D

N I E T O M T E L A C H E N !

Op 19 januari j.l. publiceerde "Vrij Nederland" een belangwekkende reportage van zijn Belgische correspondent Piet Piryns over de jongste mijnwerkersstaking in Belgisch Limburg. Wij citeren:

"De mijnwerkersstaking in Belgisch Limburg is maandagmiddag (de 14e januari - red. D & G) in de grootste verwarring geëindigd. De staking had twee weken geduurd, en het gekibbel tussen de leiders - een liberale bouwondernemer, een Volksunie-senator en de maoïsten van "Alle Macht Aan De Arbeiders", om een paar uitersten te noemen - had de staking zo langzamerhand het karakter van een operette gegeven. Daarvan zijn uiteindelijk de mijnwerkers de dupe geworden...

Zaterdagochtend, 11 uur, wordt in de Limburgse hoofdstad Hasselt gedemonstreerd. Bij het neuzen tellen blijkt dat er zo'n 300 aanwezigen zijn: onder hen bevinden zich - ruw geschat - een tiental mijnwerkers. De staking is op dat moment al doodgebloed, maar de aktiegroepen die de staking organiseren - de maoïstische beweging AMADA, de Vriendenkring Zwartberg-Limburg en de Wereldscholten-Genk - hebben meegedeeld dat ze doorgaan met de strijd. Men acht het ogenblik gekomen om de 'Brusselse paljassen' de genadeslag toe te brengen en er wordt opruiende taal gesproken:

'Uwen onoverwinnelijken strijd, mannen, is een doodsteek in het hart van de kapitalistenklasse...'

'Is er soms een mijnwerker in de zaal?', roept iemand. Dat nu blijkt niet het geval. Maar daarom niet getreurd, men besluit enige strijdliederen ten gehore te brengen. Het door een anonieme dichter aan het Ajax-legioen ontleende 'Staken is ons arbeids-Recht' (wijs: Ajax wint de wereldcup) blijkt een vlotte meezinger."

Wat verderop in zijn verhaal schrijft Piet Piryns:

"...wat merkwaardig dat in de leiding van de Vriendenkring vooral niet-mijnwerkers voorkomen: Désiré Dylst is bediende, ondervoorzitter Jos Peers is aannemer en lid van de liberale vakbond, Slegers is Volksunie-senator. De hele beweging ruikt sterk naar poujadisme 1). Over de mijnwerkers wordt op een uiterst paternalistische manier gepraat (Slegers: 'Het is een kudde schaapen. Ze hebben een leider nodig') en het optreden van de Vriendenkring situeert zich maar al te vaak in de sfeer van liefdadigheid. En nu zijn we waar ik wezen wilde: de staking kon niet slaagen, omdat de mijnwerkers geen vertrouwen hadden in de leiding ervan. De Vriendenkring stond in een waas van alcohol de pers te woord, Slegers werd verdacht van partijpolitieke bijbedoelingen en in de jongens van AMADA hadden de mijnwerkers al evenmin vertrouwen. ('De Chinezen willen ons weer aan het staken krijgen').

Wat moet van een dergelijke berichtgeving worden gedacht? Naar onze mening - en die mening berust op eigen ervaring en kennis van de situatie in de Belgische mijnstreek van Limburg - hebben we hier te doen met een realis-

tische beschrijving en met een correspondent, die zich géén rad voor ogen heeft laten draaien door zogenaamde 'linkse voorhoedebewegingen', die hun eigen politieke stuntwerk met de strijd van de arbeiders verwisselen, hetzij opzettelijk, hetzij uit wanbegrip of kortzichtigheid en die vervolgens ook aan anderen de knollen willen verkopen, die ze zelf voor citroenen houden. Piet Piryns heeft zich te nuchter getoond om daar in te stinken en hij onderscheidt zich daardoor in gunstige zin van een medewerker van het weekblad "De Groene", die nog niet zo lang geleden de in België opererende voorhoedebewegingen van maoïsten en trozskisten bijzonder serieus bleek te nemen, serieus in die zin, dat ze een factor van betekenis in de arbeidersbeweging zouden zijn.

Wat de werkelijkheid laat zien en wat uit de beschrijving van Piet Piryns ook zonneklaar blijkt, is: dat dergelijke groepen de strijd van de arbeiders alleen maar in de wielen rijden. Wat ze opvoeren is door Piryns terecht "een operette" genoemd, maar dan een die weinig stof tot vrolijkheid biedt; een "klucht", waarom men zou kunnen lachen, ware het niet, dat de zaak in wezen bijzonder triest is.

Vier jaar geleden - bij de mijnwerkersstaking van 1970 - was de rol die door de AMADA en het door maoïsten sterk beïnvloede comité "Mijnwerkersmacht" wordt gespeeld, al zichtbaar. Wie het, aan de hand van soortgelijke ontwikkelingen in het verleden nog niet geleerd had, kon het op dat moment waarnemen, dat de arbeiders met van buitenaf aan hen gepresenteerde "machten" geen werkelijke macht kunnen vormen en dat daarvan alleen maar sprake kan zijn, wanneer zij hun strijd zélf voeren. De ervaring van 1970 heeft zich thans nog véél nadrukkelijker dan toen herhaald.

Of de Vrienden van Zwartberg werkelijk "in een alcoholwaas de pers te woord stonden" is iets, dat we niet kunnen controleren en derhalve volledig voor rekening van Piet Piryns laten. Voor ons is dat trouwens geen wezenlijk detail. Niet de alcoholroes (of het ontbreken daarvan) karakteriseert de gebeurtenissen, maar de onmiskenbare andere roes, die minder aan het druivensap, dan wel aan het politieke idealisme ontspruit en welke er bijvoorbeeld toe leidt, dat de politieke paljassen van AMADA in volle ernst geloven, dat hún optreden, - waarbij de arbeiders door afwezigheid schitteren - hetzelfde is als arbeidersstrijd en dat daarmee een "de paljassen in Brussel" "de genadeslag"(!) kan worden toegebracht. Waaraan, door iets dergelijks, in werkelijkheid de genadeslag wordt toegebracht, dat is aan de legende, dat de arbeiders door voorhoede-groepen bewust moeten worden gemaakt en tot de strijd moeten worden opgeroepen. Niet aan de kapitalistenklasse brengen dergelijke clownerieën (van zeer begrijpelijke oorsprong overigens) de doodsteek toe, maar aan traditionele organisatie- en strijdopvattingen. En dat laatste dan is er het enige positieve van.

-
- 1) Poujadisme = een politiek-aktivistische beweging van middenstanders en kleine boeren, die zich trachten te verzetten tegen de ondergang, waarmee de modern-kapitalistische ontwikkeling hen bedreigt. Genoemd naar de Fransman Poujade. Als verschijnsel voornamelijk tot Frankrijk beperkt en daar feitelijk al weer verleden tijd.

=====